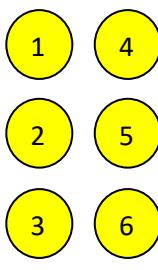
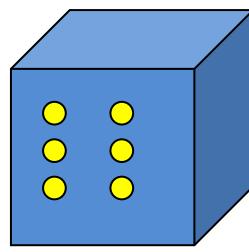

Obrazac Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu	
OSNOVNI PODATCI	
Ime i prezime	Javorka Milković
Zvanje	Prof. edukacijski rehabilitator
Naziv škole u kojoj ste trenutačno zaposleni	Osnovna škola Pećine
Adresa elektroničke pošte	javorka.milkovic@skole.hr
Naslov Metodičkih preporuka	Obilježavanje Međunarodnog dana bijelog štapa (15. listopada)- Upoznajmo brajicu- pismo za slike
Predmet (ili međupredmetna tema)	Građanski odgoj (domena: ljudska prava)
Za međupredmetnu temu navesti u okviru kojeg nastavnoga predmeta, sata razrednika ili izvannastavne aktivnosti se izvodi.	Sat razrednika
Razred	5. razred
OBVEZNI ELEMENTI	
Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikulumapredmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	Odgojno-obrazovna očekivanja: Ponaša se u skladu s ljudskim pravima u svakodnevnom životu.
Tijek nastavnog sata	<p>1) UVOD/MOTIVACIJA:</p> <p>Na samom ulazu u učioniku, učenice i učenici se izvaju i prolaze taktičnom stazom do strunjača/jastuka na podu učionice. Strunjače/jastuci su složeni tako da učenici i učenice sjedaju u krug.</p> <p>Na kraju taktilne staze nalazi se velika mekana kocka od spužve i tkanine napravljena po uzoru na kocku za društvene igre te velika Brailleova šestotočka označena brojevima na podu:</p>

	<p>Učenici bacaju kocku. Očitaju broj, zatim stanu na onu točku u formi šestotočke koju je pokazala količina na kocki, nakon čega sjednu na strunjaču (poredane su u krug) i čekaju dolazak ostalih učenika u učionicu.</p> <p>Slijedi kratak razgovor s učenicima o današnjem danu (<i>Dan bijelog štapa</i>, tko i zašto koristi bijeli štap, utvrđivanja koliko učenici znaju o slijepim osobama i oštećenju vida, taktilnim slikovnicama, Brailleovom pismu i slično).</p> <p>Pokazuje im se knjiga na Brailleovom pismu te im se dopusti da prstima prođu po stranicama knjige kako bi osjetili teksturu brajice. Pokaže im se i ista knjiga tiskana na standardnom idećem pismu da bi osvijestili koliki prostor zauzima brajica.</p> <p>Pita ih se što misle zašto se pismo za slikepe oe Brailleovo pismo. Tko je bio Braille? Ispriča im se nekoliko crtica iz života L. Braillea (izgubio je vid kao trogodišnjak igrajući se očevim alatom; u pariškoj školi za slikepe se susreo s točkastom pismom korištenim u vojne svrhe; to je pismo učinio jednostavnijim). Posebno se naglašava činjenica da je osmislio Brailleovo pismo u dvanaestoj godini života.</p> <p>Predviđeno vrijeme trajanja: do 10 minuta, ovisno o broju učenika.</p> <p>2) NAJAVA: Najavljuje se upoznavanje Brailleovog pisma. Učenicima se kaže da će do kraja sata oni sami prevesti jedan tekst s Brailleovog na standardni videći tisak.</p> <p>3) GLAVNI DIO:</p> <p>3.1. Šestotočka- osnova Brailleovog pisma</p> <p>Ponovo se uzima velika kocka koju su učenici bacali na kraju taktilne staze i okreće se tako da broj šest gleda prema učenicima:</p>
--	--

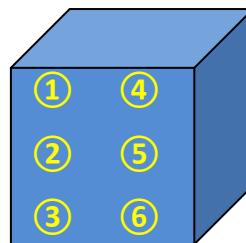

Podsjeća ih se na to da su poligon završili skačući po jednoj takvoj „šestici“ koja se još uvijek nalazi na podu učionice.

Kaže im se da se ta forma zove Brailleova šestotočka i osnova je svih slova, brojeva, pravopisnih i računskih znakova, svega što pišemo. Svi znakovi se pišu kombinacijom položaja točaka.

Podsjeća ih se da su na početku prvog razreda, prije nego što su počeli učiti pisati slova, u bilježnice crtali crte, krugove, polukrugove i slične oblike da bi uvježbali ruku. Slijepa djeca, umjesto toga, moraju naučiti prepoznavati položaje točaka unutar šestotočke.

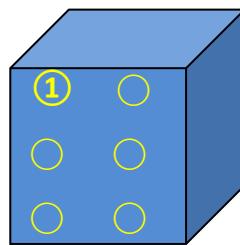
Objašnjava im se kako se broje točke te da je broj točke ujedno i njezino ime. Točke se broje/nazivaju samo na taj i niti na jedan drugi način:

Na svaku se točku zalijepi prethodno izrezan papir s napisanim brojem.

Zatim se objašnjava načelo oblikovanja slova:

- ako želim napisati slovo a, napisat ću samo prvu točku; ostala mjesta ostaju prazna (riječi se poprate označavanjem točaka na kocki)

Isto se objašnjava za još nekoliko slova (k= 1,3; l= 1,2,3; č =1,6 itd.)

Predviđeno vrijeme trajanja: 5 minuta

3.2. Prijevod brajičnog teksta

NAPOMENA: Ne traži se čitanje prstima. Djeca čitaju vidom.

Učenici se podijele u grupe od 3-5 članova. Svaka grupa dobije po jedan list papir na kojem je napisana Brailleova abeceda, a ispod nje tekst od nekoliko rečenica (do sedam, ovisno o duljini rečenice). Tekst je odlomak iz književnog teksta u, po mogućnosti djeci već poznatog iz čitanke ili lektire, u kojem je jedan od likova osoba s invaliditetom. Ako se u petom razredu ne obrađuje takav tekst, bira se tekst djeci poznat iz mlađih razreda ili jednostavno onaj koji je primjereno dobi. Tekst se bira u suradnji s profesorom HJ.

Učenici uz pomoć Brailleove abecede napisane na vrhu papira prevode brajični tekst na standardno videće pismo. Za pomoć se u svakom trenutku mogu obratiti voditeljici/ voditelju aktivnosti.

Predviđeno vrijeme trajanja: 20 minuta

3.3. Učenici čitaju prijevod teksta

Nakon čitanja prijevoda slijedi kratak razgovor s učenicima o njihovim dojmovima.

4) ZAVRŠNI DIO:

NAPOMENA: U završnom dijelu se bira jedna od dvije navedene igre. Ako je ostalo dovoljno vremena do kraja sata, mogu se ostvariti obje.

4. 1. Igra „Napiši skokovima svoje ime“

Učenici se vraćaju šestotočki koja se nalazi na podu učionice. Pomoću Brailleove abecede koju već imaju skaču s točke na točku dok skokovima ne napišu svoje

	<p>ime.</p> <p>Umjesto skokova može se koristiti inačica igre „Twister“ (npr. za slovo N lijevu nogu staviti na prvu točku, desnu na treću, lijevu ruku na četvrtu, a desnu na petu točku).</p> <p><u>4.2. Računalna igra za učenje brajice</u></p> <p>Pomoću računala, tableta ili pametnih telefona učenici se povezuju na stranicu https://braillebug.org/triviahomepage.asp</p> <p>i kroz igru uježbavaju brajicu.</p> <p>Predviđeno vrijeme trajanja: 10 minuta</p>
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	<p>Aktivnosti učenika:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hodanje taktilnom stazom na ulazu u učionicu. 2) Razgovor o tome što znaju o slijepim ljudima. 3) Prepoznaju točke Brailleove šestotočke. 4) Prevode tekst s brajice na standardno videće pismo u grupnom radu. 5) Skokovima „ispisuju“ svoja imena unutar oblika šestotočke. 6) Igraju računalnu igru za upoznavanje brajice. <p>Aktivnosti učitelja/ nastavnika:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Prije dolaska učenika postavlja taktilnu stazu. Prolazi stazom prije dolaska učenika u svrhu ispitivanja njezine sigurnosti. 2) Pokazuje i objašnjava učenicima način prolaska taktilnom stazom. 3) Prije dolaska učenika priprema brajični tekst/brine o nabavci teksta. 4) Prema potrebi pruža učenicima pomoć u prevodenju s brajice na strndardno videće pismo/ osigurava prisutnost osobe koja to može učiniti.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	<ol style="list-style-type: none"> 1) Taktilna staza- može biti kupljena u trgovini didaktičkim materijalom, odnosno napravljena od tepiha, dasaka, komada gume, kamenih ploča, keramičkih pločica... 2) Velika mekana kocka napravljena po uzoru na kocku za društvene igre- može biti prethodno

	<p>napravljena od papira na satovima TK (<i>Mreža geometrijskih tijela</i>).</p> <p>3) Dvije knjige istog naslova od kojih je jedna brajična a duga za videću populaciju- brajični naslovi se mogu posuditi iz Hrvatske knjižnice za slijepce ili iz Prve dječje knjižnice za djecu oštećenavida pri OŠ Pećine.</p> <p>4) Papiri s napisanim brajičnim odlomcima iz izabranih tekstova- može ih pripremiti edukacijski rehabilitator u školi, lokalna udruga slijepih, Hrvarska knjižnica za slijepce...</p>
Primjeri vrednovanja učenje, vrednovanja kao učenje ili naučenog uz upute	<p>Vrednovanje za učenje: utvrđivanje učeničkog predznanja o slijepim i slabovidnim osobama, dugom bijelom štapu, Brailleovom pismu</p> <p>Vrednovanje kao učenje: učenici kroz prijevod s Brailleovog pisma na standardno videće pismo utvrđuju koliko su razumjeli iz objašnjenja Brailleove šestotočke; u grupnom radu vrednuju jedni druge i pomažu si međusobno; u završnom dijelu vrednuju koliko su zapamtili.</p> <p>Učitelj kroz reakcije učenika, kao i njihove odgovore na pitanja nakon aktivnosti dobiva povratnu informaciju o tome što je bilo uspješno na radionici, a što treba biti drugačije.</p> <p>Vrednovanje naučenog: Od učenika se ne očekuje da u jednom nastavnom satu nauče cijelu abecedu Brailleovog pisma. Ako znaju na način treba promatrati točke i koji točno skup točaka predstavlja slovo (bez obzira znaju li o kojem je slovu riječ), cilj sata se smatra ostvarenim. Ne slijedi brojčana ocjena.</p>
Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi	<p>Istraživački zadatak nakon radionice:</p> <p>U pratnji odraslih posjetiti lokalnu udrugu slijepih i kroz strukturirani razgovor ustanoviti koliko članova zna brajicu.</p> <p>Za članove koji ne znaju pokušati ustanoviti razloge (npr. gubitak vida u starijoj životnoj dobi, smanjene prilike za školovanje itd.). Razmisliti o posljedicama nepismenosti na svakodnevni život (samostalnost).</p> <p>Ustanoviti koliko članova, pogotovo onih koji ne znaju brajicu, koristi računalo, govornu jedinicu za računalo, govorne jedinice za telefone, koje uređaje koriste za čitanje knjiga...</p>

	Zaključke iznijeti povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinac).
DODATNI ELEMENTI¹	
Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema	HJ- izbor odlomka teksta iz dječjeg književnog djela TK- izrada kocke (Mreža geometrijskih tijela) Informatika- računalna igra za upoznavanje brajice TZK- kretanje taktilnom stazom, skokovi za „pisanje“ imena inačica igre „Twister“. Povijest- prava osoba s invaliditetom kroz povijest (Likurgovi zakoni); usporedba prava osoba s urođenim i stečenim invaliditetom
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	v. prethodnu rubriku
Aktivnosti koji obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama	<p>Sve vrste i stupnjevi teškoća preuzeti su iz Orientacijske liste vrsta teškoća koja je sastavni dio Pravilnika o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju. Za teškoće koje ovdje nisu navedene nije potrebna prilagodba (drugačija od već navedenih).</p> <p>1) <u>Učenici s ošetećenjem vida</u></p> <p>1.1. <u>Slijepi učenici</u></p> <p>Opće smjernice</p> <p>Sve aktivnosti, a posebno razdoblja tišine, treba verbalno obrazlagati da bi učenica/učenik znali što se događa.</p> <p>Slijepom djetetu, ali i svima ostalima potrebno je obraćati se imenom umjesto „ti“ jer dijete neće i ne može znati o kome se radi.</p> <p>Umjesto izraza „ovdje“, „tamo“, „tu“ treba koristiti izraze koje slijepom djetetu nešto znače, npr. „ispred tebe“, „iza (tebe, nekog drugog učenika ili učenice“), „lijevo od vrata“...)</p> <p>Smjernice za radionicu</p> <p>Slijepi bi učenici i učenice u petom razredu već trebali dobro poznavati brajicu, zbog čega</p>

¹Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnog poziva. Nisu obavezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene Metodičkih preporuka.

	<p>su cijelo vrijeme pomagači voditelju aktivnosti.</p> <p>U uvodnoj aktivnosti prelaska taktilne staze sudjeluju kao i ostali, ali se kreću pomoću videćeg vodiča. Umjesto kocke koja se očitava vidom, dobivaju taktilnu.</p> <p>Zajedno s voditeljem aktivnosti objašnjavaju šestotočku, ali daje im se taktilni model.</p> <p>Dok ostali učenici čitaju soje prijevode, slijep učenik ili slijepa učenica prate tekst na brajici i kontroliraju točnost prijevoda.</p> <p>Mogu imati i ključnu ulogu u pripremi radionice, odnosno pripremiti tekstove koje će suučenici prevoditi.</p> <p>1.2. <u>Slabovidni učenici</u></p> <p>Opće smjernice vrijede kao i za slijepu učenike.</p> <p>Smjernice za radionicu</p> <p>Sve što se pokazuje ostalim učenicima u frontalnom radu, slaboidnom učeniku treba biti u pokazano u razini očiju. Slabovidni učenici neće moći očima čitati pripremljen brajični tekst, budući da je riječ o bijelim slovima na bijeloj podlozi. Za njih treba biti pripremljen uvećan tekst s visokim kolorističkim kontrastom, s tim da je brajica potpuno vizualna, dakle samo nacrtana.</p> <p>Primjer:</p> <p>Umjesto napisane Brailleove abecede koristi se velika zidna brajična slovarica ili slovarica-slikovnica u izdanju Saveza gluhoslijepih osoba „Dodir“ nabavljava u Prvoj dječjoj knjižnici za djedu oštećena vida.</p> <p>Slabovidnom se učeniku ili učenici daje da prevede primjerice samo naslov djela, ali u svakom slučaju nešto što je vazano uz aktivnost ostale djece.</p>
--	--

2) Učenici s oštećenjem sluha

2.1. Gluhi učenici

Učitelj je cijelo vrijeme licem okrenut prema gluhoj učenici ili učeniku. Pripremljena je prezentacija na kojoj piše ono što učitelj govori, a koja sadrži i slikovnu potporu. Slike i tekst se pridržavaju smjernica za izradu slike i teksta- lako čitljiv tekst, visok kontrast, slike bez suvišnih detalja. PPT prezentacija se može projicirati na platnu, računalu, tabletu. Umjesto PPT, u dogovoru s učenikom ili učenicom može se koristiti aplikacija po njezinom/njegovom izboru i komunicirati putem pametnog telefona.

Uz tu prilagodbu može sudjelovati u svim aktivnostima vršnjaka.

2.2. Nagluhi učenici

Vrijedi isto što i za gluhe učenike.

Prema potrebi uputu svaki put ponoviti kada nagluhi učenici/učenice dođu na red. Paziti da dobro vide demonstraciju.

3) Oštećenja jezično- govorno- glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju

3.1 Poremećaji govora

Učeniku ili učenici koji imaju poremećaj govora treba dati dovoljno vremena da izgovore svoju rečenicu do kraja. Ne smije ih se požurivati niti pokazivati nervozu.

Ako su poremećaji govora izraženi u tolikoj mjeri da učenica ili učenik ne mogu pred razredom izgovoriti rečenicu, treba im omogućiti da ono što žele napišu, koriste neku od *text to speech* aplikacija, pokažu pantomimom i slično.

3.2. Specifične teškoće u učenju

3.2.1. Čitanja (disleksija, aleksija)

3.2.2. Pisanja (disgrafija, agrafija)

3.2.3. Računanja (diskalkulija, akalkulija)

3.2.4. Specifični poremećaji razvoja motoričkih funkcija (diskalkulija, akalkulija)

Teškoće se mogu javiti u aktivnosti prevođenja brajice na standardno videće pismo. Vrijedi ista prilagodba kao i za slabovidno dijete.

4) Učenici s intelektualnim teškoćama

Opće smjernice

Treba osigurati **više načina objašnjavanja aktivnosti**. Osim **demonstracije i verbalnog objašnjavanja**, u tu se svrhu mogu koristiti:

- pričajući raspored
- interaktivni zid s prethodno snimljenim porukama i slikovnim prikazom aktivnosti

U slučaju da **zaboravi** što treba raditi, dijete u svakom trenutku može provjeriti gledanjem slike i slušanjem slikovne poruke. To nikako ne smije činiti za vrijeme nužnih razdoblja tišine, što znači da mu taj pribor tada ne smije biti dostupan.

Smjernice za radionicu

Teškoće će se sigurno javiti u prevođenju s brajice na standardno videće pismo.

Zato ovi učenici imaju zadatku obojiti brajična slova prema modelu, s tim da imaju i slikovno rješenje riječi koju su „obojali“. Prema slici pišu rješenje.

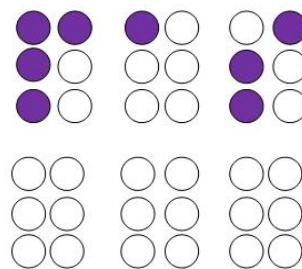
NAPOMENA: Riječ- zadatok mora biti povezana s tekstrom na kojem rade ostala djeca.

Primjer:

Oboji prema predlošku!

Naslici je rješenje.

Napiši rješenje na crtu ispod slike.

5) Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja

5.1. Poremećaji iz autističnog spektra

Opće smjernice:

Učenike s poremećajem iz autističnog spektra **treba unaprijed upoznati s rasporedom i slijedom aktivnosti.** Slijed i raspored mogu biti:

- **verbalno objašnjeni**
- **napisani**
- **popraćeni slikovnom podrškom,**
- **dodatno snimljeni i pripremljeni na ranije spomenutom interaktivnom zidu ili pričajućem rasporedu**

Učenica ili učenik imaju situaciju pod kontrolom time što sliku i opis aktivnosti koja je godova prekrize/ izvade iz rasporeda itd.

NAPOMENA: Napisanog se rasporeda **učitelj obavezno treba strogo pridržavati.**

Smjernice za radionicu:

Prije pripreme radionice traga znati imaju li učenici problema s **hipersenzibilnošću/hiposenzibilnošću** i na kojem točno području, te o tome voditi računa tijekom pripreme i ostvarivanja radionice.

Primjerice, ako učenica ili učenik imaju izuzetnu taktilnu odbojnost prema nekim materijalima, te materijale ne treba koristiti u izradi taktilnih slika ili pri pripremi taktilne staze.

5.2. Poremećaji aktivnosti i pažnje

Opće smjernice:

Učenica ili učenik s poremećajem aktivnosti i pažnje sve aktivnosti **moraju raditi prvi.** Aktivnosti za njih moraju biti:

- **kratke**
- **dozirane tako da se ne prijeđe nizak prag tolerancije na frustraciju ovih učenika i učenica**

	<p>Smjernice za radionicu:</p> <p>Nakon što su gotovi sa svojom aktivnošću i čekaju da drugi učenici budu gotovi, učenici s poremećajem aktivnosti i pažnje pomažu učitelju- lijepe papire na šestotočku, dijele papire s tekstrom i slično.</p> <p>Tekst za prevođenje im se daje rečenicu po rečenicu i pomoć pruža u onoj mjeri o obliku u kojoj se pokaže potrebnom.</p> <p><u>6. Oštećenja organa i organskih sustava</u></p> <p><u>6. 1. Oštećenja mišićno- koštanog sustava</u></p> <p><u>6.2. Oštećenja središnjeg živčanog sustava</u></p> <p><u>6.3. Oštećenja perifernog živčanog sustava</u></p> <p>Prilikom planiranja kretanja taktilnom stazom treba biti upoznat s tim izazivaju li neke teksture i materijali djetetove nevoljne reakcije koje mogu utjecati na gubitak ravnoteže, aktivaciju patološkog Darwinovog i ostalih refleksa, izazvati pojavu spazama i slično. Budući da se ovo pojačava kod hodanja bosim nogama po različitim teksturama (kao što je planirano u ovoj radionici), učenici ili učeniku treba dozvoliti da stazom prođe obuveno te stajati uz nju/njega. Učenica/učenik ne moraju proći taktilnu stazu cijelom dužinom.</p> <p>Za djecu koja se kreću pomoću kolica treba unaprijed napraviti umanjenu taktilnu sliku iste taktilne staze, a dijete njome prelazi prstima.</p> <p>Prema potrebi se pruža ista pomoć kao za slabovidnu djecu i osigurava stalak za čitanje.</p>
Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima	<p>NAPOMENA: Vrste darovitosti preuzete su iz Pravilnika o osnovnoškolskom obrazovanju darovitih učenika.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>Opće intelektualne sposobnosti</u> 2) <u>Stvaralačke/kreativne sposobnosti</u> 3) <u>Sposobnosti za pojedina nastavna i znanstvena područja</u> 4) <u>Socijalne i rukovodne sposobnosti</u> 5) <u>Sposobnosti za pojedina umjetnička područja</u> 6) <u>Psihomotorne sposobnosti</u> <p>Daroviti učenici imaju zadatke koje trebaju napraviti</p>

	<p>a) prije i</p> <p>b) nakon radionice</p> <p>a) Prije radionice trebaju istražiti biografije poznatih (živućih i umrlih) osoba s invaliditetom. Rezultat istraživačkog rada trebaju prezentirati na satu razrednika ili jednom ili više drugih nastavnom satu u dogovoru s predmetnim učiteljima. Primjerice, život i djelo Slave Raškaj mogu prezentirati na satu LK; Ray Charles može biti dio nastave GK; život Sue Townsend može biti prikazan na nastavi HJ...</p> <p>Način prezentacije u potpunosti ovisi o području darovitosti i o tome kako se učenici žele izraziti. Dakle, mogu pripremiti plakat, PPT, izložbu slika, predstavu, računalnu igru, snimiti film...</p> <p>Vremensko ograničenje se također dogovara s predmetnim učiteljima, ali ne bi trebalo trajati dulje od dva tjedna.</p> <p>b) Nakon radionice daroviti učenici mogu osmisliti/prilagoditi društvene igre u kojima mogu sudjelovati slijepa i slabovidna djeca i druga djeca s invaliditetom. Usmjerava ih se da u što većoj mjeri koriste asistivne tehnologije, a mogu i sami predložiti izradu novih pomagala s područja asisitivnih tehnologija.</p> <p>Učenici čija se darovitost pokazuje na području psihomotornih sposobnosti mogu osmisliti sudjelovanje slijepih/slabovidnih osoba u sportu.</p> <p>NAPOMENA: Za prijedloge literature i vanjskih izvora v. odgovarajuću rubriku.</p>
Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih zadataka i/ili radova esejskoga tipa	
Projektni zadaci (s jasnim scenarijima, opisima aktivnosti, rezultatima projekta,	v. problemski zadaci

vremenskim okvirima)	
Poveznice na multimedejske i interaktivne sadržaje	
Prijedlozi vanjskih izvora i literature	<p>Dobrec, L., Iličić, L., Vrankić, M. i suradnici: „Igre uz pomoć asistivne tehnologije“, E-glas, Rijeka, 2018.</p> <p>Grupa autora: „Primjereno svima- uključivanje djece s oštećenjem vida u sport“, Hrvatski savez slijepih, Zagreb, 2010.</p> <p>Milković, J., Šupe, T.: „Praktične aktivnosti za rad s učenicima oštećena vida“, Hrvatski savez slijepih, Zagreb, 2014.</p>